

Šetření schopnosti zvládnout mimořádné události žáků ZŠ a SŠ

Úvod

Toto je zestručněný výtah ze zprávy o šetření, jehož cílem bylo ověřit schopnosti žáků zvládnout neobvyklé situace v rozsahu jejich možností (přiměřeně jejich věku). Úplná zpráva je velmi zajímavá, leč neúměrně dlouhá – pokusili jsme se sem vybrat jen nejdůležitější body. Význam tohoto šetření je pro žádost o grant pouze doplňující, nejzávažnějším dokladem potřeby a zájmu je inspekční zpráva, ještě podpořená dalším šetřením (předchozí příloha).

Metoda šetření

Chtěli jsme k věci přistoupit realističtější způsobem, než jak to probíhalo při inspekci (viz. inspekční zpráva) – tam šlo o uzavřené testové otázky, které mnoho žáků znalo již z hodin (jsou obsahem všem školám dodané videokazety i příručky k výuce). Chtěli jsme žákům navodit představu konkrétní situace a zjišťovat, jak je schopen ji zhodnotit, zvážit priority a vyřešit ji. Otázek bylo celkem 7 a pokrývaly všechny oblasti výuky a pro srovnání i oblasti vyučované okrajově nebo vůbec ne, zmíněné v další příloze (chování při autonehodě, požáru).

Dotazníky byly předkládány na vybraných školách v rámci vyučování (se sdělením, že na žáky nebudou mít žádný dopad), čas na vyplňování byl omezen.

Předmětem hodnocení byla schopnost zorientovat se v situaci, nepodlehnout panice nebo nerozhodnosti. Některé otázky neměly jedinou správnou odpověď, bylo třeba se pro některé rozhodnout. Správnost jednotlivých řešení jsme konzultovali s profesionálem z IZS.

Na konec dotazníku byla uvedena poslední, nebodovaná a velmi volně podaná otázka, odpovědi na ni měla být míra sebejistoty, kterou by žáci při podobných situacích pocítili.

Celkově, cílem bylo co nejlepší zhodnocení skutečných reakcí žáků.

Příklad otázky: *Na táboře, držíš noční hlídku. Najednou sis všiml, že z údolí rychle stoupá voda, co nevidět už bude u prvního stanu. Tvého. Co teď?*

Zjištění

Dotazníky vyplnilo 126 žáků různých ročníků a tříd dvanácti různých škol (základních i středních). Hlavní závěry shrnuje následující přehled.

V mimořádných situacích volá na vhodnou tísňovou linku jen 40,48 % studentů, přičemž pouhých 13,49 % má správnou představu o tom jak vypadá komunikace s příslušným operátorem. V případě vyhlášení všeobecné evakuace by se na linky tísňového volání obrátilo 28,97 % z testovaných pro pokyny jak se zachovat.

Alespoň základní představu o vybavení evakuačního zavazadla prokázalo 40,5 %, další všeobecné pokyny pro případ evakuace je schopno naznačit pouze 0,8 % dotázaných.

Obecné chování při menším požáru (hořící osoba, právě zažehnutý požár v místnosti apod.) a jeho hašení zná 62,7 % zkoumaných, pro případ povodně zná pokyny 67,8 % respondentů.

Při příjezdu k autonehodě dokáže místo patřičně označit pouze 12,7 % testovaných, 46,3 % lidí zná další kroky vedoucí k poskytnutí základní pomoci v této situaci. Pokud by nastala mimořádná situace, je ochotno pomoci jiné osobě (včetně neznámé) 63,9 % studentů, avšak k zdravotnickému zásahu by se odhodlalo pouhých 35,71 %.

Jen 11 % dotázaných uvedlo, že výstražným signálem je siréna, pouze 5,56 % bylo schopno uvést další podrobnosti.

Uvedli bychom další ukazatele, průměry a podrobnější analýzy výsledků, stěžejní a sám o sobě dostatečně vypovídající je ovšem první a poslední blok přehledu.

Závěry

Potřebnost projektu na zkvalitnění výuky tematiky asi není třeba dál komentovat. Potvrdilo se, že výsledku "3" šetření ČŠI s uzavřeným a známým testem odpovídá zásadně horší skutečnost, pokud se pokusíme věrněji napodobit skutečný život. U mnoha otázek by se dala vést diskuse o závažnosti a objektivitě zjištění ("to by je přeci napadlo, kdyby tam byli"), jenže se ukázaly i závažné nedostatky v základních znalostech. Neznalost obsahu hovoru s operátorem tísňové linky nejhůř zdrží, operátor se samozřejmě doptá. Ovšem nejistota ve volaných číslech může způsobit vážnější problémy. Nejkatastrofičtější je ovšem výsledek otázky na varovné signály a chování při nich. To je přitom stěžejní bod obsahu celé výuky.

Není moc důvod se domnívat, že se jedná o výsledek atypický, ať už v regionu nebo republice.

Metoda výběru respondentů ovšem takové závěry nedovoluje. Na druhou stranu lze s jistotou očekávat, že výsledky dobře vypovídají alespoň o studentech dvanácti zúčastněných škol. Už to je alarmující skutečnost. Pro účely projektu není ovšem velikost indisponované skupiny dětí rozhodující, budeme postupovat po školách, proto také mělo celé toto šetření jen pomocný charakter.

Odpovědi na poslední, v podstatě sebehodnotící otázku lze jen těžko kvantifikovat, zmíníme alespoň nejčastější myšlenky:

- zájem o nové poznatky a dovednosti, žáci se cítí nejistí, mnozí jako důvod zmiňují nezkušenost
- téměř pokaždé se objevoval zájem pomoci druhým lidem (narážející na překážku v podobě vlastních schopností). Ovšem dobrá vůle žáků je neoddiskutovatelná.

To dává dobré předpoklady úspěšné výuce tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí.